

TEMAT NR 25: POCZĄTEK WŁADZY KOMUNISTÓW W POLSCE

1. NOWA POLSKA. MIGRACJE.

Po ostatecznych ustaleniach konferencji poczdamskiej zasadniczo ukształtowały się granice państwa polskiego. Obszar Polski zmniejszył się z ok. 388 tys. do 312 tys. km kwadratowych. Państwo polskie uzyskało tereny na Zachodzie w związku z przesunięciem granicy na linię Odry i Nysy Łużyckiej, ale utraciło Kresy Wschodnie (na rzecz ZSRR) z dwoma ważnymi ośrodkami: Wilnem i Lwowem. Przyznane Polsce ziemie, należące wcześniej do Niemiec, w języku propagandy funkcjonowały jako Ziemie Odzyskane. Mówiono o nich ironicznie „wyzyskane”, ponieważ przed wojną były rozwinięte gospodarczo, natomiast podczas pobytu na nich Armii Radzieckiej zostały ograbione, także przez szabrowników. W związku ze zmianami granicznymi dochodziło do przemieszczeń ludności, które przybrały masowy charakter. Z Ziem Odzyskanych Niemcy uciekali jeszcze podczas wojny (m.in. przed przesuwającym się frontem). Najprawdopodobniej tereny te opuściło samodzielnie lub w wyniku przesiedleń około 8 mln Niemców. Miejsce powstałe w wyniku transferu ludności zajmowały przede wszystkim osoby zmuszone do opuszczenia Kresów Wschodnich w związku z włączeniem tych terenów do ZSRR. Określano ich mianem repatriantów.

Duża część Białorusinów lub Ukraińców, dawnych obywateli II RP, została natomiast przesiedlona (często wbrew własnej woli) do Białoruskiej (40 tys.) i Ukraińskiej Republiki Socjalistycznej (ok. 500 tys.).

Na Ziemie Odzyskane przybywali też ludzie z innych rejonów Polski (zwłaszcza centralnej i południowej), mający nadzieję znaleźć tutaj lepsze warunki egzystencji. W 1947 roku przymusowo przesiedlono tu również Łemków i Ukraińców z południowo wschodniej części kraju.

Do Polski wracali żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie (ok. 100 tys.), Żydzi, którym udało się ocaleć (druga fala migracyjna ludności żydowskiej będzie miała miejsce pod koniec lat 50., wówczas także powróci część Polaków z terenów ZSRR), oraz robotnicy przymusowi wywiezieni do Niemiec w okresie wojny. W 1946 roku Polska liczyła około 24 mln ludzi, w tym 20,5 mln Polaków. Stała się więc państwem niemal jednolitym narodowo.

Wielu Polaków, zwłaszcza tych walczących w siłach zbrojnych na Zachodzie, nie zdecydowało się na powrót. Na emigracji pozostało około 150 tys. żołnierzy oraz kilka tysięcy robotników przymusowych. Część wspierała działalność rządu emigracyjnego (nieuznanego przez państwa zachodnie), podejmowała działalność gospodarczą i kulturalną. Ośrodkami polskiej emigracji stały się: Londyn, Paryż, Nowy Jork.

2. WALKA ZE ZBROJNYM PODZIEMIEM NIEPODLEGŁOŚCIOWYM.

Jeszcze przed utworzeniem Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej komuniści dekretemi PKWN rozpoczęli kreowanie nowej rzeczywistości politycznej, a przede wszystkim przejmowanie kontroli nad społeczeństwem. Dekrety umożliwiały między innymi sądenie osób cywilnych zgodnie z prawem wojkowym, tym samym przewidując w większości wypadków karę śmierci; łamały podstawowe zasady praworządności, jak choćby tę, że prawo nie działa wstecz, umożliwiały pełną dowolność interpretacyjną popełnionych czynów. Członkowie podziemia niepodległościowego skazywani byli na podstawie tych samych artykułów co zbrodniarze hitlerowscy. Nierzadko zdarzało się, że siedzieli później razem w celach więziennych.

Już po zakończeniu działań wojennych, nadal wykorzystując wspomniane akty, nowe władze próbowały zniszczyć zbrojne podziemie niepodległościowe. Mimo bowiem oficjalnego rozwiązania Armii Krajowej w styczniu 1945 roku większość jej struktur nie uległa likwidacji i prowadziła nadal działania w konspiracji.

Na ziemiach polskich i na terenach wcielonych do ZSRR walczyło około 20 tys. żołnierzy zbrojnego podziemia.

Do walki z niepodległościowym podziemiem zbrojnym władze użyły nie tylko własnych sił, ale także skorzystały ze wsparcia ZSRR. Pod koniec 1945 roku podziemie było zwalczane przez około 24 tys. funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa oraz 100 tys. żołnierzy i milicjantów (także specjalnie w tym celu utworzony Korpus Bezpieczeństwa Publicznego). Polskie oddziały wspomagane były przez 30 tys. enkawudzistów. Ze względu na to, że podziemie niepodległościowe miało duże wsparcie społeczeństwa, starano się zastraszyć potencjalnych chętnych do udzielania schronienia i pomocy. Było to o tyle łatwe, że w rękach władzy znalazły się podstawowe narzędzia: siły porządkowe (MO), aparat bezpieczeństwa, wojsko i propaganda. Wydawane już po wojnie akty prawne także służyły utrzymaniu władzy i zastraszaniu społeczeństwa. W październiku 1945 roku powstała Komisja Specjalna do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym. Wydany także został dekret „o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa”. Ukazała się również uchwała Rady Ministrów o przekształceniu Centralnego Biura Kontroli Prasy w Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk przy Radzie Ministrów. Natomiast w styczniu 1946 roku uchwalono ustawę o nacjonalizacji przemysłu, która zakładała przejście na własność państwa zakładów, które zatrudniały więcej niż 50 osób na jedną zmianę.

Władze komunistyczne próbowały także w celu opanowania sytuacji w kraju wykazać się „dobrą wolą” (kiedy działanie „przez strach” nie przynosiło właściwego efektu). W sierpniu

1945 roku po raz pierwszy TRJN wprowadził amnestię. Skorzystało z niej około 30 tys. osób. Z kolejnej, ogłoszonej w lutym 1947 roku, skorzystało 75 tys. Nie wszystkie oczywiście osoby, które się ujawniły, walczyły w podziemiu zbrojnym. Po amnestii pozostało jeszcze około 2 tys. ukrywających się. Nazwano ich „żołnierzami wyklętymi” (zdecydowali się na walkę do końca mimo braku szans na zwycięstwo, przez lata byli „wyklęci” z oficjalnej wersji historii).

Na początku lat pięćdziesiątych XX wieku odbyły się procesy rehabilitacyjne „żołnierzy wyklętych”. Jeden z wyroków Sądu Najwyższego zawierał stwierdzenie, że byli żołnierze AK, którzy kontynuowali walkę w kolejnych powojennych latach, „byli zmuszeni do przeciwstawienia się zbrojnej masowej eksterminacji, poprzez walkę zarówno z oddziałami NKWD, jak i wspierającymi je formacjami polskimi, tj. milicją, UB i tzw. wojskami wewnętrznymi. Była to walka potrzebna i celowa, polegająca na odbijaniu jeńców lub zapobieganiu morderstwom i aresztowaniom”.

Nie wszyscy uznają „żołnierzy wyklętych” za bohaterów. Niektórzy negują sens walki podjętej przez nich z przedstawicielami władz, uważając ją ponadto za działania o charakterze bratobójczym. Jakie jest twoje zdanie na ten temat?

Za ostatniego żołnierza podziemia uznaje się poległego w 1963 roku Józefa Franczaka, ps. Lalka.

3. DZIEŃ PAMIĘCI „ŻÓLNIERZY WYKLĘTYCH”.

W 2011 roku – w 60. rocznicę zamordowania przez komunistyczny aparat bezpieczeństwa członków Zarządu Głównego Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – Sejm RP ustanowił 1 marca Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”. Patriotycznym obowiązkiem stało się przywracanie pamięci o zapomnianych bohaterach i poszukiwanie miejsc pochówku ofiar.

4. WALKA Z UPA. UZALEŻNIENIE PARTII POLITYCZNYCH.

Władze walczyły nie tylko ze zbrojnym podziemiem niepodległościowym, ale także z Ukraińską Powstańczą Armią (UPA). Zmagania zbrojnie objęły Bieszczady i Podkarpacie. Przeciwnik znał teren, prowadził walkę szarpaną, korzystał z poparcia miejscowej ludności (ukraińskiej i łemkowskiej) i przez to był trudny do pokonania. Władze polskie postanowiły więc pozbawić UPA zaplecza i wysiedlić ze wspomnianych obszarów Ukraińców i Łemków. Za pretekst do przeprowadzenia akcji przesiedleńczej posłużyła śmierć gen. Karola Świerczewskiego, który zginął w zasadzce przygotowanej przez UPA. Akcja uzyskała nazwę „Wisła”. W ciągu trzech miesięcy wywieziono na Ziemię Odzyskaną blisko 150 tys. Ukraińców i Łemków. Mogli oni zabrać ze sobą niewielką ilość dobytku, a żeby zapobiec ewentualnym powrotom, palono pozostawione przez nich domy.

Cel jednak osiągnięto – pozbawiona wsparcia UPA przestała być zagrożeniem. Oddziały albo zlikwidowano, albo przekroczyły granicę polską.

Rozpoczął się również proces uzależniania partii, które powróciły do działalności na scenie politycznej. Komuniści próbowali poprzez oddanych działaczy przejmować kontrolę w partiach, które stanowiły polityczne zaplecze rządu emigracyjnego. Kontrolą objęto PPS, SD, SL. Ta ostatnia partia („chłopska”) powstała w opozycji do ludowców Mikołajczyka. Dla odróżnienia od koncesjonowanego Stronnictwa Ludowego dawny premier rządu emigracyjnego wprowadził nazwę „Polskie Stronnictwo Ludowe”. Komuniści próbowali namówić PSL do tego, aby w przyszłych wyborach wszystkie partie założyły Blok Stronnictw Demokratycznych, z góry ustalając rozdział mandatów. Mikołajczyk nie odmówił od razu, ale grał na zwłokę.

5. REFERENDUM LUDOWE.

Najważniejszym zadaniem dla komunistów było przygotowanie wyborów. Nauczeni doświadczeniem węgierskim nie chcieli ich przeprowadzić za szybko, obawiając się przegranej. Zaproponowali wcześniej zorganizowanie referendum. Chodziło o sprawdzenie, jaka jest rzeczywista siła opozycji, a ponadto była to próba generalna fałszowania wyników. 30 czerwca 1946 roku odbyło się referendum. Postawiono w nim trzy pytania:

1. **Czy jesteś za zniesieniem senatu?**
2. **Czy chcesz utrwalenia w przyszłej konstytucji ustroju gospodarczego zaprowadzonego przez reformę rolną i unarodowienia podstawowych gałęzi gospodarki krajowej z zachowaniem ustawowych uprawnień inicjatywy prywatnej?**
3. **Czy chcesz utrwalenia zachodniej granicy państwa polskiego na Bałtyku, Odrze i Nysie Łużyckiej?**

Władze nawoływały do odpowiedzi „tak” na wszystkie trzy pytania. Zresztą zostały one w taki sposób sformułowane, że trudno było nie udzielić twierdzących odpowiedzi. PSL znalazło się w trudnej sytuacji, ponieważ jako partia ludowa było zwolennikiem jednoizbowego parlamentu, trudno było również nie zaakceptować reformy rolnej czy wystąpić przeciwko przesunięciu granicy zachodniej.

Chcąc jednak sprawdzić, jakie jest poparcie dla partii w społeczeństwie i zarazem jaka część nie akceptuje władzy komunistów, Mikołajczyk nawoływał do głosowania na „nie” na pierwsze pytanie.

Według oficjalnych informacji na pierwsze pytanie oddano 68,2% pozytywnych głosów, na drugie – 77,3%, a na trzecie – 91,4%. Wyniki z Krakowa, jedyne miasta, gdzie

„pospieszono się” z ogłoszeniem danych, uniemożliwiając ich zafałszowanie, były następujące: „tak” na pierwsze pytanie odpowiedziało 16% osób uprawnionych do głosowania, na drugie – 33% i na trzecie – 69%. Kraków został nazwany bastionem reakcji. Podjęto decyzję, że w ramach walki z krakowskim „konserwatywnym środowiskiem inteligenckim” obok miasta zostanie wybudowane „centrum robotnicze” – Nowa Huta. Z szacunków PSL (które potwierdziły ustalone po latach prawdziwe dane) wynikało, że głosy na „tak” odpowiednio wynosiły: 30,5%, 44,5% i 68,3%. PSL zgłosiło oficjalny protest do Sądu Najwyższego – niestety, nie znalazł on zrozumienia.

6. SFALSZOWANE WYBORY.

Po referendum ciągle wierzono, że uda się przeprowadzić wolne wybory, zapowiedziane na konferencji jałtańskiej, a ich gwarantem będą państwa zachodnie. Także po referendum PPR kolejny raz zaproponowała Mikołajczykowi utworzenie wspólnego bloku wyborczego. Mikołajczyk początkowo żądał dla PSL 75% mandatów, komuniści jednak – zgodnie z przewidywaniami – nie mieli zamiaru zgodzić się na taki podział mandatów. Dochodziło też do prób przejęcia kontroli nad odtworzonym SP, na którego czele stał przedwojenny działacz Karol Popiel. Ze względu na fiasko tych prób działalność partii została zawieszona, a w 1950 roku ugrupowanie zniknęło ze sceny politycznej.

Prowadzone były także wstępne rozmowy z PPS na temat zjednoczenia. Spora grupa działaczy przedwojennych opowiadała się przeciwko integracji. Konieczny był „arbitraż” Stalina, po którym obie partie zawarły umowę: stwierdziły, że „będą zmierzać poprzez coraz ściślejszą współpracę i ideowe zbliżenie do osiągnięcia pełnej jedności”.

Władze prowadziły jednak przede wszystkim działania uderzające w PSL. Już wcześniej ograniczono nakład papieru na prasę ludową, zdarzały się napaści na lokale wyborcze PSL, kradzieże legitymacji, natomiast przed samymi wyborami normą stały się aresztowania działaczy, zniechęcanie do startu w wyborach potencjalnych kandydatów czy werbowanie „mężów zaufania” spośród osób cieszących się sympatią władzy, mających dobrą opinię starostów, a nie spośród zgłaszanych przez PSL. Władze zadbały także, aby podać do oficjalnej wiadomości, że Stanisław Mikołajczyk głosował za odebraniem obywatelstwa członkom [Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia](#), m.in. gen. Władysławowi Andersowi i gen. Stanisławowi Maczkowi (wspomniana formacja powstała po rozwiązaniu II Korpusu z żołnierzy, którzy nie zdecydowali się powrócić do kraju). Utrudniając sukces wyborczy Mikołajczykowi, wprowadzono „dziwną ordynację wyborczą”. Powstały duże okręgi wyborcze z małą liczbą mandatów tam, gdzie wiedziano (po referendum), że PSL ma wielu zwolenników, tam natomiast, gdzie było wielu sympatyków PPR, tworzone małe

okręgi z większą liczbą mandatów. W trakcie wyborów urządzano „zbiorowe głosowania” w formie „wycieczek” pod wodzą przedstawicieli administracji do lokali wyborczych.

Przedstawiciele lokalnych władz nadzorowali także głosowania. Wejście za kotarę było podejrzane, ponieważ świadczyło o chęci zagłosowania w niewłaściwy sposób. W wyborach, które odbyły się 18 stycznia 1947 roku, Blok Stronnictw Demokratycznych miał zdobyć 80,1% głosów, a PSL 10,3%. W efekcie największa partia opozycyjna miała dostać tylko 28 mandatów. Wierzono jeszcze, że państwa zachodnie zaprotestują. Jednak z ich strony zostało wydane tylko oświadczenie, że „wybory nie spełniły uzgodnionych w Jałcie warunków”.

MATERIAŁY I POMOCE EDUKACYJNE DO TEMATU – POCZĄTEK WŁADZY KOMUNISTÓW W POLSCE

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – epodreczniki.pl, tomaszewska.com.pl, e-historia.com.pl, klasowka.onet.pl, notatkizlekcji.pl, pl.wikipedia.org, zapytaj.onet.pl, cloud6i.edupage.org, histmag.org, allinonebyplucek.blogspot.com, www.polska1918-89.pl, www.sww.w.szu.pl, www.e-historia.com.pl, historia-polski.klp.pl, eszkola.pl, dzieje.pl, www.historycy.org, www.wiking.edu.pl, wykleci.ipn.gov.pl, warsawinstitute.org, encyklopedia.pwn.pl, www.podziemiezbrojne.pl, pamiec.pl, www.nsz.com.pl, muzeumzolnierzywyklętych.pl, zolniereniezlomni.com.pl, ipn.gov.pl, www.twojebieszczady.net, historia.wikia.org/pl, www.szkolnictwo.pl, nowahistoria.interia.pl, wybory1947.pl, www.salon24.pl, twojahistoria.pl, filmy na YouTube o Żołnierzach Wyklętych i sfalszowanym referendum ludowym z 1946 roku.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Początek władzy komunistów w Polsce”, str. 158 – 163 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na i wysłać odpowiedzi do 19 maja 2020 r. na maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Scharakteryzuj walkę komunistów ze zbrojnym podziemiem niepodległościowym.**
- 2. Opisz zmiany ludnościowe na terenie powojennej Polski.**
- 3. Przedstaw sfalszowane wyniki referendum ludowego z 1946 roku i wyborów z 1947 roku.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.

TEMAT NR 26: OPÓR SPOŁECZNY WOBEC KOMUNIZMU.

1. POCZĄTEK TERRORU.

Sfałszowanie wyników referendum i wyborów, zmuszenie Mikołajczyka do opuszczenia Polski oraz coraz silniejsza pozycja komunistów doprowadziły do złamania legalnej opozycji przez nową władzę. Równocześnie w kraju wzrastał się komunistyczny terror. Zaczęła dominować postawa przystosowania się do nowej rzeczywistości, a nawet – współpracy z komunistami. Jednocześnie – mimo obietnic i zapewnień propagandy – poziom życia Polaków pod nowymi rządami nie uległ poprawie. Niepowodzenia władz uzasadniano działaniem podziemia niepodległościowego bądź uszkodzaniem maszyn w fabrykach przez sabotażystów. Propaganda dbała również o podtrzymywanie strachu przed wybuchem III wojny światowej, do której jej zdaniem dążyli „agresywni imperialiści”(czyli Zachód).

Zwalczaniem „wrogów ludu” zajmowało się głównie **Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MBP)**. Podlegało mu ok. 70 tys. funkcjonariuszy **Urzędu Bezpieczeństwa (UB)** oraz rozbudowana sieć informatorów, tzw. tajnych współpracowników. Pozyskiwano ich do współpracy szantażem, pieniędzmi, obietnicami awansu zawodowego lub odwołując się do ich patriotyzmu. Głównym celem działalności informatorów było umożliwienie władzy sprawowania kontroli nad wszystkimi sferami życia. W tej sytuacji ludzie bali się krytykować komunizm nie tylko publicznie, ale nawet w gronie rodzinnym.

2. PODZIEMIE ANTYKOMUNISTYCZNE.

Pomimo, że większość społeczeństwa pod wpływem terroru i propagandy pogodziła się z nową rzeczywistością, część Polaków, głównie członkowie dawnej Armii Krajowej, pozostała w konspiracji, tworząc **podziemie niepodległościowe**. Działalność AK była kontynuowana przez organizację „**Niepodległość**” („NIE”). Miała ona prowadzić w razie potrzeby działania antysowieckie, została jednak bardzo szybko rozbita. Podobny los spotkał jej następczynię – **Delegaturę Sił Zbrojnych na Kraj**. **2 września 1945 roku**, z inicjatywy pułkownika **Jana Rzepeckiego**, powołano **Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” (WiN)**. Stało się ono najważniejszą i najliczniejszą organizacją konspiracyjną.

Członkowie podziemia, wobec biernej postawy aliantów zachodnich, szansy na zmiany w kraju upatrywali w powojennych wyborach. Dlatego zdecydowano się unikać prowadzących do krwawych represji działań zbrojnych oraz skoncentrować się na działalności wywiadowczej i propagandowej. Jednak w związku z akcjami sowieckiego NKWD i polskiego MBP nie zdemobilizowano w pełni oddziałów partyzanckich. Schronienie w nich znalazły osoby zagrożone represjami. Do najsłynniejszych oddziałów partyzanckich

należały grupy majora **Mariana Bernaciaka, ps. Orlik**, oraz majora **Hieronima Dekutowskiego, ps. Zapora**, operujące na Lubelszczyźnie, oraz grupa **Franciszka Jaskulskiego, ps. Zagończyk**, działająca na Kielecczyźnie. W 1945 roku, gdy niepodległościowe podziemie kontrolowało znaczne obszary kraju, partyzanci atakowali więzienia, posterunki milicji i oddziały wojska. Zwalczano także Polaków wspierających nowe władze oraz atakowano banki i sklepy w celu zdobycia środków finansowych na prowadzenie działalności. Takie napady komuniści wykorzystywali do szerzenia opinii, że partyzanci są zwykłymi bandytami. Rozwój komunistycznego aparatu terroru oraz zmęczenie społeczeństwa wojną sprawiły, że liczba zwolenników zbrojnej walki malała. Większość organizacji niepodległościowych została rozbita w latach 1945 – 1947. WiN także została dość szybko rozpracowana przez polskie i sowieckie służby specjalne. Już pod koniec 1945 roku rozbito Zarząd Główny WiN, a jego prezesa, pułkownika Rzepeckiego, aresztowano. Podobnie stało się z trzema kolejnymi zarządami. Rozbicie IV Zarządu Głównego WiN jesienią 1947 roku zakończyło się niepodległościową działalność zrzeszenia. Mimo likwidacji WiN niektóre oddziały kontynuowano walkę. Działały także organizacje wojskowe związane z ruchem narodowym, skupione w **Narodowym Zjednoczeniu Wojskowym**. Najśłynniejszym zgrupowaniem partyzanckim organizacji narodowych był oddział kapitana **Henryka Flamego, ps. Bartek**, działający na Śląsku Cieszyńskim. Aktywnie z komunistami walczyła również 5 Wileńska Brygada AK majora **Zygmunta Szendzielarza, ps. Łupaszka**. Żołnierzy podziemia antykomunistycznego i niepodległościowego, którzy stawiali opór sowietyzacji Polski, nazywamy dziś **żołnierzami niezłomnymi lub wyklętymi**.

Najdłużej trwał opór mniejszych grup konspiracyjnych, liczących po kilku-kilkunastu ludzi. Ostatnie oddziały partyzantki antykomunistycznej działały do początku lat pięćdziesiątych XX wieku, ale nie odgrywały już większej roli. Za ostatniego żołnierza polskiego podziemia antykomunistycznego uznaje się sierżanta **Józefa Franczaka, ps. Lalek**. Ukrywał się on aż do 1963 roku, gdy został zastrzelony w obławie Milicji Obywatelskiej. Szacuje się, że w 1945 roku antykomunistyczna partyzantka liczyła ok. 17 tys. żołnierzy, w 1947 roku było ich już tylko ok. 1800, a w latach pięćdziesiątych XX wieku – ok. 200-300 osób.

3. REPRESJE KOMUNISTYCZNE.

Rozbijaniem konspiracji antykomunistycznej zajmowały się rozbudowane struktury MBP. Z kolei wysokie wyroki, w tym także karę śmierci, na uwięzionych działaczy niepodległościowych masowo wydawały sądy podporządkowane partii komunistycznej. W więzieniu znalazł się m.in. przedwojenny były premier, Kazimierz Świtalski. W siedzibie

UB w Warszawie zginął lub został zamordowany bohaterski żołnierz Szarych Szeregów i uczestnik powstania warszawskiego **Jan Rodowicz, ps. Anoda**. W 1948 roku oddział UB aresztował i skazał na śmierć próbującego ukrywać się Zygmunta Szendzielarza, ps. Łupaszka. Po procesie komuniści skazali go na śmierć i rozstrzelali. Wyroki śmierci zapadały nie tylko wobec dowódców partyzanckich, ale także prostych żołnierzy, a nawet sanitariuszki, jak 18-lenia **Danuta Siedzikówna, ps. Inka**. W 1948 roku za działalność niepodległościową skazano na śmierć i zamordowano bohatera II wojny światowej, dobrowolnego więźnia KL Auschwitz, **Witolda Pileckiego**. W 1950 roku w pokazowym procesie IV Zarządu Głównego WiN na karę śmierci skazano prezesa **Łukasza Cieplińskiego**

i jego najbliższych współpracowników. Wyroki wykonane **1 marca 1951 roku** oznaczały zlikwidowanie kierownictwa ostatniej ogólnopolskiej organizacji konspiracyjnej. W rocznicę tego wydarzenia od 2011 roku jest obchodzony Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”.

Liczne represje dotknęły też byłych przywódców Armii Krajowej, nawet jeżeli nie podejmowali oni współpracy z podziemiem niepodległościowym. Generał **Emil Fieldorf, ps. Nil**, po powrocie z sowieckich łagrów został ponownie aresztowany i skazany na śmierć za rzekome wydanie rozkazu mordowania sowieckich partyzantów i współpracę z nazistami. Wyrok wykonano przez powieszenie w 1953 roku. Represjonowano także żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych przybyłych z Zachodu. Wśród nich był as polskiego lotnictwa, **Stanisław Skalski**. Wstąpił on do Wojska Polskiego, a w 1948 roku został aresztowany pod fałszywym zarzutem szpiegostwa. W śledztwie był brutalnie torturowany, a następnie został skazany na karę śmierci, którą zamieniono na dożywocie. Ok. 3 tys. osób skazano za słuchanie zachodnich audycji radiowych. Represjonowano też niepewnych politycznie poborowych, których zamiast do jednostek wojska kierowano do przymusowej pracy w kopalniach. Osoby z rodzin ziemiańskich i bogatego mieszczaństwa, a więc według władz o „złym pochodzeniu społecznym”, oraz te, których krewni mieszkali na Zachodzie, miały znikome szanse na dostanie się na studia wyższe. Niełatwo było im też znaleźć pracę.

Ogólnie w okresie stalinowskim prześladowania dotknęły ok. 1 mln osób. W walce z komunizmem zginęło ok. 8600 żołnierzy organizacji niepodległościowych. Dodatkowo stalinowskie sądy wydały ok. 9 tys. wyroków śmierci na więźniów politycznych, tysiące Polaków zmarły w czasie tortur, a kolejne dziesiątki tysięcy osób trafiły do więzień i obozów pracy.

MATERIAŁY I POMOCY EDUKACYJNE DO TEMATU – OPÓR SPOŁECZNY WOBEC KOMUNIZMU

Wczoraj i dziś 8, Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej, Robert Śniegocki, Agnieszka Zielińska, Nowa Era, Warszawa 2018

Portale i strony internetowe – pl.wikipedia.org, epodreczniki.pl, klasowka.onet.pl, www.polska1918-89.pl, historia.org.pl, antykw.wordpress.com, cloud6w.edupage.org, ipn.gov.pl, przystanekhistoria.pl, www.podziemiezbrojne.pl, wykleci.ipn.gov.pl, dzieje.pl, histmag.org, filmy na YouTube o generale Emilu Fieldorfie, ps. Nil, rotmistrzu Witoldzie Pileckim i Danucie Siedzikówniej, ps. Inka, polski film fabularny z 2009 roku „Generał Nil”, polski spektakl teatralny z 2006 roku „Śmierć rotmistrza Pileckiego”.

POLECENIA DO WYKONANIA

Proszę przeczytać powyższe streszczenie, ewentualnie temat z podręcznika „Opór społeczny wobec komunizmu”, str. 166 – 171 lub skorzystać ze źródeł internetowych, a następnie odpowiedzieć na pytania i wysłać odpowiedzi do 19 maja 2020 r. na maila: rsegda1@o2.pl:

- 1. Wyjaśnij, jakie cele chciały osiągnąć władze komunistyczne poprzez stosowanie terroru wobec swoich przeciwników.**
- 2. Przedstaw działalność podziemia antykomunistycznego w latach 1945 – 1947.**
- 3. Wymień najważniejszych dowódców oddziałów partyzanckich walczących z władzami komunistycznymi.**

W razie problemów proszę pisać do mnie na wyżej podanego e-maila.